

Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach
ulica Francuska 12, 40-015 Katowice
tel. (32) 253 77 98, fax. (32) 256 48 58
www.wkz.katowice.pl

Katowice, dnia 14 grudnia 2016 roku

K-RD.5130.34.2016.KL
RPW/9914/2016
Numer rejestru A/485/2016

D E C Y Z J A
W SPRAWIE WPISANIA OBIEKTU DO REJESTRU ZABYTEKÓW „A”

Na podstawie art. 3 pkt 1 i 2, art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 7 pkt 1, art. 8, art. 9 ust. 1, art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity – Dz. U. 2014, poz. 1446, z póź. zm.) oraz art. 104 § 1 i art. 108 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity – Dz. U. z 2016 roku, poz. 23 w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu

ŚLĄSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW
ORZEKA

WPISAĆ DO REJESTRU ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO POD NUMEREM A/485/2016 NASTĘPUJĄCY OBIEKT:

BUDYNEK DWORCA KOLEJOWEGO RUDA ŚLĄSKA – CHEBZIE USYTUOWANEGO PRZY ULICY DWORCOWEJ 33 W RUDZIE ŚLĄSKIEJ (GMINA RUDA ŚLĄSKA, MIASTO NA PRAWACH POWIATU) NA DZIAŁCE NUMER 1034/5.

Opis obiektu stanowi załącznik numer 1 do niniejszej decyzji. Wpis do rejestru zabytków obejmuje budynek dworca w obrysie murów zewnętrznych (bez przejścia podziemnego) – w granicach naniesionych na mapce stanowiącej załącznik numer 2 do niniejszej decyzji.

Nieruchomość gruntowa, na której usytuowany jest budynek dworca, stanowi własność Skarbu Państwa, jej użytkownikiem wieczystym są Polskie Koleje Państwowe Spółka Akcyjna w Warszawie z siedzibą przy ulicy Szczęśliwieckiej 62 – dla nieruchomości oznaczonej działką numer 1034/5 (identyfikator działki 247201_1.0004.AR_3) w V Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej prowadzona jest księga wieczysta numer GL1S/00019347/8.

U Z A S A D N I E N I E

W dniu 17 listopada 2016 roku Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie wpisania budynku dworca Ruda Śląska – Chebzie przy ulicy Dworcowej 33 do rejestru zabytków nieruchomości województwa śląskiego, o czym powiadomił Polskie Koleje Państwowe Spółkę Akcyjną w Warszawie przy ulicy Szczęśliwieckiej

BIURO MIEJSKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW
wpłynęło dnia 23.12.2016
nr dziennika K.P.AZ-1036.16
nr sprawy dot.AZ.4129.7.2016
osoba odpowiedzialna

62, Polskie Koleje Państwowe Spółkę Akcyjną – Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Katowicach przy ulicy Dworcowej 3 oraz Miejskiego Konserwatora Zabytków w Rudzie Śląskiej.

W trakcie postępowania stwierdzono, że w 2001 roku mgr inż. arch. Hanna Wiąk-Marzec opracowała ewidencyjną obiektu. Karta ewidencyjna zawiera historię, opis i zdjęcia obiektu, charakterystykę stanu zachowania oraz wnioski konserwatorskie. Została ona włączona do wojewódzkiej ewidencji zabytków. W 2013 roku obiekt został również włączony do gminnej ewidencji zabytków.

Ponadto w dniu 9 grudnia 2016 roku przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach w obecności Miejskiego Konserwatora Zabytków w Rudzie Śląskiej oraz przedstawiciela właściciela dokonał oględzin obiektu i sporządzili protokół w sprawie wpisu do rejestru zabytków.

W świetle zebranych materiałów dowodowych ustalono, co następuje.

Budynek dworca Ruda Śląska – Chebzie, mimo że od dłuższego czasu nieużytkowany, zachował w dużym stopniu autentyczną bryłę i architekturę. Jednak o jego wartości przesądza przede wszystkim rolą, jaką odegrał w kształtowaniu wizerunku miejscowości.

Chebzie, obecnie dzielnica Rudy Śląskiej, powstało w połowie XIX wieku, gdy w 1846 roku przez osadę Morgenroth poprowadzono linię kolejową relacji Wrocław – Gliwice – Mysłowice. W 1855 roku uruchomiona została linia kolejowa Chebzie – Kopalnia Carl *Emanuel*, a w roku następnym powstało połączenie z Tarnowskimi Górami. Chebzie stało się wówczas ważnym węzłem kolejowym. W dalszych latach uruchomiono kolejne połączenia z Orzegowem i Bytomiem (w 1859 roku), Wirkiem (w 1868 roku) oraz kopalnią *Matylda* i hutą *Zygmunt* (w latach 1872-1875). Do rozwoju miejscowości przyczyniło się również uruchomienie przez Spółkę Akcyjną Godula w latach 1860-1862 zespołu szybów wydobywczych Godulla (Paweł I) oraz Schaffgotsch (Paweł II).

Wraz z rozwojem połączeń kolejowych powstały pierwsze zabudowania stacyjne. Pierwsze wzmianki budynku dworca w Chebziu pochodzą z 1859 roku. Na zachowanych mapach z lat osiemdziesiątych XIX wieku widoczny jest zespół zabudowań stacyjnych i układ bocznic kolejowych, których rozplanowanie różni się od istniejącego obecnie układu.

Zespół stacyjny w Chebziu, którego elementem jest budynek dworca, został wybudowany pod koniec XIX wieku. Wszystkie obiekty tworzące kompleks stacyjny posiadały jednolitą formę architektoniczną pozbawioną wyraźnych cech stylowych. Na planach z 1901 roku widnieje w pełni ukształtowany zespół zabudowań, który tworzyły: budynek dworca, poczta, budynek administracyjny, warsztat oraz zabudowania peronu Chebzie – Wirek. W latach 1900-1902 nastąpiła dalsza rozbudowa i przebudowa dworca. Powstanie linii kolejowych na terenie Chebzia pozwoliło na szybki rozwój miejscowości, która w konsekwencji stała się ważnym węzłem komunikacyjnym.

Budynek dworca jest najbardziej charakterystycznym elementem zabudowań stacyjnych w Chebziu. Jego elewacja została wykonana w formie naśladowującej mur pruski, założony na ruszcie stalowym wypełnionym cegłą licową. Szczególnie ozdobnie potraktowano wejście główne do budynku w elewacji wschodniej, gdzie centralną częścią kompozycji jest duże okno o łukowym zamknięciu. W górnych partiach elewacji zastosowano dodatkową ozdobę w postaci pasów szkliwionych na zielono i białą cegieł. Prosty i zgeometryzowany rysunek elewacji, której forma stanowi zapowiedź modernizmu, uzupełniono o ażurową balustradkę wieńczącą okap łukowego dachu nad halą główną o proweniencji jeszcze secesyjnej.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że nie tylko walory architektoniczne, ale przede wszystkim historyczne i kulturowe pozwalają zaliczyć budynek dworca kolejowego Ruda Śląska – Chebzie do cennych obiektów w skali regionu, którego zachowanie i ochrona leży w interesie społecznym.

Dla przyznania ochrony wynikającej z wpisania do rejestru zabytków zabytku nieruchomego ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wymaga, aby

nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości będące dziełem człowieka lub związana z jego działalnością, stanowiły świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a ich zachowanie leżało w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt. 1-2). Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c tejże ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki nieruchome będące dziełami architektury i budownictwa. Objęcie ochroną wynikającą z wpisu do rejestru zabytków następuje na podstawie decyzji właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków działającego jako organ pierwszej instancji w ramach przyznanego mu upoważnienia zawartego w przepisach art. 93 ust. 1 w związku z art. 9 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Formalnoprawnym wyrazem tej ochrony jest wydanie decyzji przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków stosownie do upoważnienia ustawowego wynikającego z art. 89 pkt 2 i art. 91 ust. 4 pkt 3 wymienionej ustawy.

Pouczenie

1. Od niniejszej decyzji służy stronom - na podstawie art. 127 §1 Kpa odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie, za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach, w terminie 14 dni od daty doręczenia orzeczenia.
2. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja nie ulega wykonaniu - art. 130 § 1 kpa.
3. Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie decyzji - art. 130 § 2 kpa.

Śląski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
w Katowicach

Ewa Pokorska-Ożóg

Załączniki:

1. Opis obiektu
2. Mapka sytuacyjna z zaznaczonymi granicami wpisu do rejestru zabytków
3. Pouczenie o skutkach wpisu obiektu do rejestru zabytków

Otrzymują:

1. Polskie Koleje Państwowe Spółka Akcyjna
ulica Szczęśliwiecka 62, 00-973 Warszawa
2. Polskie Koleje Państwowe Spółka Akcyjna
Oddział Gospodarowania Nieruchomościami
ulica Dworcowa 3, 40-012 Katowice
3. Gmina Ruda Śląska
plac Jana Pawła II 6, 41-709 Ruda Śląska

Do wiadomości:

1. Prezydent Miasta
Urząd Miasta Ruda Śląska
plac Jana Pawła II 6, 41-700 Ruda Śląska
2. Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami
Urząd Miasta Ruda Śląska
plac Jana Pawła II 6, 41-700 Ruda Śląska
3. Miejski Konserwator Zabytków
Urząd Miasta Ruda Śląska
plac Jana Pawła II 6, 41-700 Ruda Śląska
4. Narodowy Instytut Dziedzictwa
ulica Mikołaja Kopernika 34-40, 00-328 Warszawa
5. Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej – V Wydział Ksiąg Wieczystych
ulica 1 Maja 225, 41-710 Ruda Śląska
6. 2 x a/a – KL, AS 14. XI. 2016

Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach
ulica Francuska 12, 40-015 Katowice
tel. (32) 253 77 98, fax. (32) 256 48 58
www.wkz.katowice.pl

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO DECYZJI NUMER K-RD.5130.34.2016.KL
RPW/9914/2016
Z DNIA 14 GRUDNIA 2016 ROKU

NUMER REJESTRU ZABYTKÓW A/485/2016

O P I S O B I E K T U

Budynek dworca Ruda Śląska – Chebzie przy ulicy Dworcowej 33 wzniesiony został pod koniec XIX wieku bez wyraźnych cech stylowych. W latach 1900-1902 i 1902-1906 został rozbudowany i przebudowany.

Budynek usytuowany jest w północnej części miasta Ruda Śląska w rejonie węzła kolejowego linii Wrocław – Gliwice – Katowice, w zespole zabudowy stacji Chebzie. Jest to obiekt wolno stojący, ustawiony równolegle do torów kolejowych, z wejściem od strony południowo-wschodniej, czyli od strony dojazdu z miasta.

Budynek o rozczłonkowanej bryle, założony jest na planie wydłużonego prostokąta, z dużą prostokątną dobudówką od strony południowej oraz niewielką dobudówką od strony zachodniej. W ścianie frontowej znajduje się niewielki pseudoryzalit akcentujący wejście. Jednokondygnacyjna hala dworca góruje nad całością zabudowy. Część korpusu mieszcząca dawniej świetlicę i poczekalnię jest jednokondygnacyjna, część dawnego komisariatu dwukondygnacyjna, dobudówki jednokondygnacyjne. Budynek jest podpiwniczony jedynie w części zachodniej.

Budynek jest wzniesiony w konstrukcji mieszanej na ruszcie stalowym wypełnionym od zewnątrz cegłą, od wewnątrz płytami betonowymi. Elewacje na cokole, wykonane są w cegle, z odsłoniętą stalową, częściowo nitowaną konstrukcją.

Hala dworcowa nakryta jest dachem łukowym o konstrukcji stalowej, kratownicowej, spiętej stężeniami. Pozostałe części budynku kryte są dachami dwuspadowymi o niewielkim kącie nachylenia połaci oraz dachami jednospadowymi. Nad częścią dawnego komisariatu znajduje się stalowy świetlik w formie ostrosłupa. Dach hali dworcowej pokryty jest blachą falistą, pozostałe dachy są kryte papą.

Elewacja południowo-wschodnia (frontowa) jest ceglana, z podziałem ściany elementami stalowej konstrukcji, nawiązującymi do konstrukcji muru pruskiego, tworzącymi układ prostokątów i krzyżulców. W dolnym poziomie elewacja jest dziewięcioosiowa, w górnym trójosiowa. Centralna partia elewacji jest wyższa, zamknięta łukiem odcinkowym, zaakcentowana pseudoryzalitem. Wysunięty okap łukowego dachu wsparty jest na dekoracyjnych wspornikach i zwieńczony ażurową, stalową balustradą. Środkowa część elewacji wypełniona jest dużym, łukowym oknem. W niższych partiach okna są prostokątne, duże trójdzielne w górnym poziomie, mniejsze jednopodziałowe w dolnym. Partia przyziemia zaakcentowana jest ceglany cokolem z tynkowaną odsadzką oraz profilowanym gzymsem podokiennym.

Elewacja północno-zachodnia jest ceglana, z podziałem ściany elementami stalowej konstrukcji, nawiązującymi do konstrukcji muru pruskiego, tworzącymi układ prostokątów i krzyżulców. W poziomie drugiej kondygnacji jest czteroosiowa, z większym oknem na osi, doświetlającym klatkę schodową. Na osi znajduje się parterowa, dwuosiowa przybudówka, z wąskimi oknami zamkniętymi łukiem odcinkowym.

Elewacja południowo-zachodnia jest ceglana, z podziałem ściany elementami stalowej konstrukcji, nawiązującymi do konstrukcji muru pruskiego, tworzącymi układ prostokątów

i krzyżulców. Składa się z jednoosiowej dobudówki przy komisariacie, czteroosiowej części dawnego komisariatu i poczekalni, trójosiowej części magazynu i trójosiowej części holu dworcowego. W partii dawnego komisariatu i poczekalni okna występują wąskie, pojedyncze w dwóch poziomach (dwie pierwsze osie dwukondygnacyjnego fragmentu) oraz duże, trójdzielne okna na całą wysokość kondygnacji. W partii magazynu okna są wysokie, trójdzielne. W partii holu okna w dwóch pierwszych osiach są wąskie, prostokątne, poziome, natomiast w trzeciej okno wyższe, trójdzielne.

Elewacja północno-wschodnia jest ceglana, z podziałem ściany elementami stalowej konstrukcji, tworzącymi układ prostokątów i krzyżulców. Elewacja jest jedenastoosiowa. W pierwszej osi znajduje się wejście do dawnej części kasowej. W pięciu pierwszych osiach występują okna w dwóch poziomach, prostokątne, podzielone stalową konstrukcją na trzy skrzydła. Okna szóstej i siódmej osi są prostokątne, o wysokości kondygnacji; okna osi ósmej do jedenastej są wąskie, jednoskrzydłowe, w dwóch poziomach akcentują dwukondygnacyjną część budynku. Partia przyziemia zaakcentowana jest ceglanym cokół. Mocno wysunięty okap dachu wsparty jest na drewnianych, snycersko opracowanych rysiach. Powyżej okapu, nad częścią holu, wznosi się wyższa część budynku z łukowym dachem. W ścianie kolankowej widoczny jest rząd prostokątnych okien. W głębi, od strony zachodniej, znajduje się parterowa dobudówka, pozbawiona otworów okiennych.

We wnętrzu zachowane są fasety w świetlicy i poczekalni, dwa stalowe słupy z dekoracyjnymi głowicami w świetlicy oraz jeden w poczekalni, pozostałości sztukaterii na sufitach. W hali dworcowej zachowany jest profilowany gzyms wydzielający partię dachową. W części komisariatu zachowana oryginalna stolarka drzwiowa. Szczególnie dekoracyjne są drzwi w sieni – dwuskrzydłowe, prostokątne, konstrukcji ramowo-płycinowej, ze szklonymi płycinami w partii górnej.

Śląski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
w Katowicach
Ewa Pokorska-Gzóg

Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach
ulica Francuska 12, 40-015 Katowice
tel. (32) 253 77 98, fax. (32) 256 48 58
www.wkz.katowice.pl

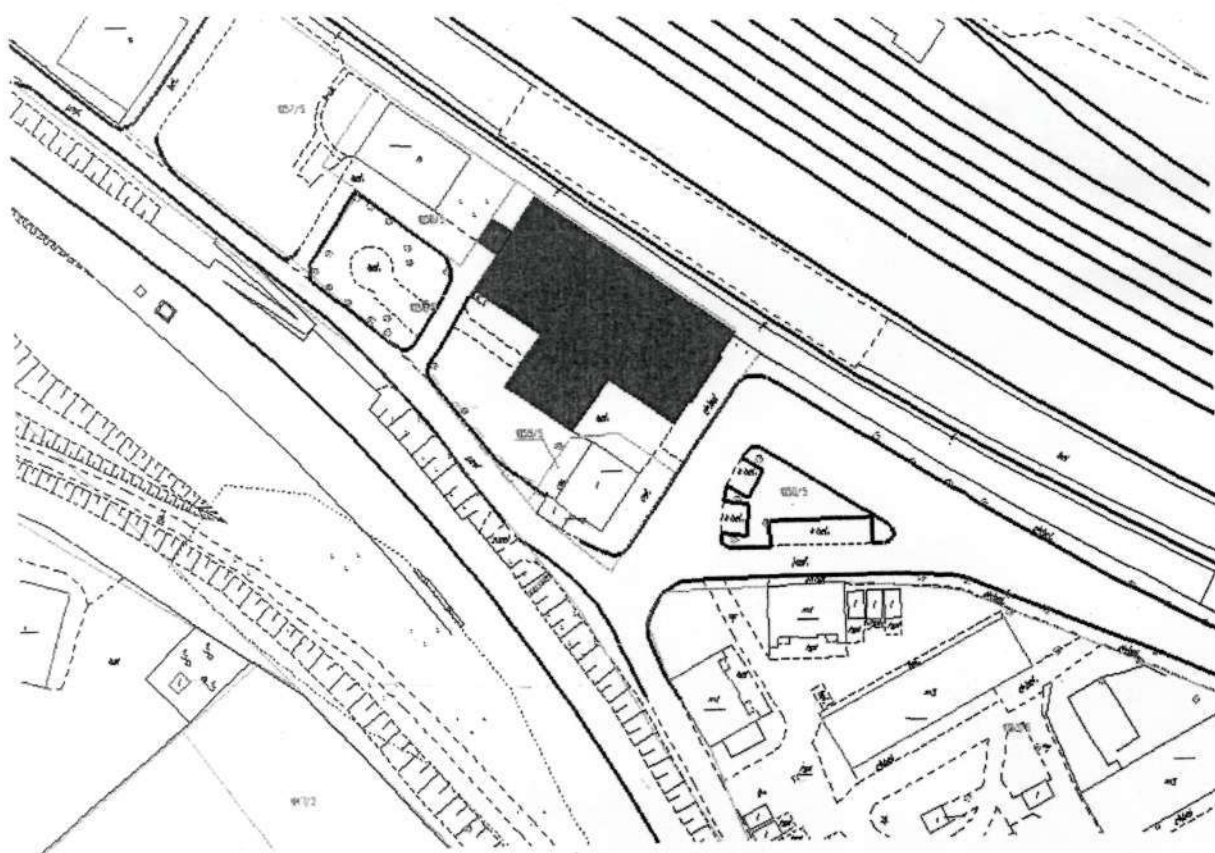
ZALĄCZNIK NR 1
DO DECYZJI NUMER K-RD.5130.34.2016.KL
RPW/9914/2016
Z DNIA 14 GRUDNIA 2016 ROKU

RUDA ŚLĄSKA – CHEBZIE
gmina Ruda Śląska, miasto na prawach powiatu
BUDYNEK DWORCA KOLEJOWEGO
ULICA DWORCOWA 33

NUMER REJESTRU ZABYTKÓW A/485/2016

GRANICE WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW

Śląski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
w Katowicach

Ewa Pokorska-Ożóg